

Dinsdag 31 mei | Stereotypen en Media: de kracht van zwart-wit denken

Op dinsdag 31 mei bundelden SID NL en IDleaks hun krachten en zetten een debat over stereotypen en zwart-wit denken neer. Samen met Emiel Martens (mediawetenschapper, UvA), Ben Klaver (politie Rotterdam/Heilige Rotterdamse Boontjes), Edwin van de Scheur en Richard Post (Dare to be Grey) onderzochten we het effect van stereotypering binnen maatschappelijke debatten en media. Ook was ControleAltDelete aanwezig, een initiatief dat zich inzet tegen etnische profilering door de politie. Deze discussie werd gemodereerd door Sandra Rottenberg.

Wie is wie?

Sandra start met “wie van de 3?” Wie is de wetenschapper, de politieagent of de activist? Dit spel laat zien dat we lang niet altijd kunnen vertrouwen op onze eerste indruk omdat deze veelal gebaseerd is op (onbewuste) stereotypering. Waar komen stereotypen vandaan? Welke impact hebben ze en welke strategieën kunnen we hanteren om stereotypering tegen te gaan? Tijdens deze avond in Pakhuis de Zwijger gaven we deze vragen samen met het publiek en de gastsprekers kleur.

Dare to be Grey

De social media campagne Dare to be Grey is een initiatief van studenten van de Universiteit van Utrecht. Hun doel is om de groeiende polarisatie in actuele maatschappelijke debatten te doorbreken door mensen aan het woord te laten die zich niet herkennen in meningen van uitgesproken voor- en tegenstanders binnen maatschappelijke debatten. Het initiatief biedt een platform aan het ‘grijze midden’, een kader waar het voeren van een respectvol dialoog voorop staat. De campagne wil het denken in extremen doorbreken en ruimte creëren voor meer diversiteit en nuance. Dare to be Grey focust zich vooral op social media omdat de studenten op deze platforms een toename van het uiten van extreme meningen op verharde wijze observeren. Door het voeren van deze campagne willen de studenten op den duur radicalisering tegengaan.

Edwin van de Scheur: “Social media zijn we zelf!”

Richard Post: “Wij willen de hele samenleving aan het woord laten, wij zijn niet de boodschapper!”

Ben Klaver

Ben Klaver is werkzaam bij de politie in het Rotterdamse Delftshaven en betrokken bij Heilige Boontjes, een koffiebar die zich inzet om de afstand voor jongeren tot de arbeidsmarkt te verkleinen. Het initiatief biedt kwetsbare jongeren perspectief door een leerwerktraject aan te bieden binnen de koffiebar. Het belangrijkste wat Heilige Boontjes de jongeren via deze weg bijbrengt is werkethiek. Na 50 weken bij de koffiebar te hebben gewerkt, hebben de jongeren de benodigde kennis en werkervaring vergaard die ze in staat stelt de reguliere arbeidsmarkt op te gaan.

Emiel Martens

Het startpunt van de presentatie van Emiel Martens is het feit dat stereotypen onvermijdelijk zijn. Door middel van het aanbrengen van patronen kunnen mensen doen, denken en handelen. De kern van het probleem omtrent stereotypen zit hem in de vraag wie ze definieert en beheerst, en welke en wiens belangen ze dienen. Daarmee legt Emiel de nadruk op de achterliggende machtsverhoudingen die een rol spelen bij gebruik van stereotypen en de schadelijke consequenties die ze voor mensen kunnen hebben. De mechanismen ‘mark of the plural’ en ‘wit privilege’ verduidelijken deze stellingen. Het eerste mechanisme houdt in dat iemand van een etnische minderheid niet als een individu wordt gezien, maar altijd automatisch de hele groep vertegenwoordigd, alsof hij het collectieve standpunt van de groep uitdraagt. Op deze manier wordt er een homogene groep verondersteld (‘ze zijn allemaal hetzelfde’), terwijl blanke mensen als eindeloos divers en veranderlijk worden gezien. Dit mechanisme kwam bijvoorbeeld sterk naar voren bij Volkert van der G. en Mohammed B. Terwijl Van der G. vooral werd gezien als uitzondering op de regel (‘een eenzame gek’), observeerde men bij Mohammed B. een ander relaas, waarbij ‘de mark of the plural’ de overhand had. Het mechanisme van wit privilege stelt dat blanken automatische voordelen hebben die geworteld zijn in hun historische machtspositie. Emiel geeft als afsluiting van zijn presentatie drie manieren om stereotypering tegen te gaan. Ten eerste, het doen van kritische analyses van stereotypen om hun historische wortels en huidige machtswerking aan te tonen. Daarnaast kunnen ook positieve beelden worden ingebracht die een tegenwicht bieden aan negatieve stereotypen. Ten slotte kunnen stereotypen op ludieke wijze onderuit worden gehaald. Hierdoor, zo concludeert Emiel, kunnen schadelijke stereotypen ‘onbewoonbaar’ gemaakt worden.

Emiel Martens: “Ik probeer mijn wit privilege in te zetten in de strijd tegen uitsluiting en racisme.”

ControleAltDelete:***“tegen etnische profilering en politiegeweld”***

ControleAltDelete is een initiatief dat streeft voor gelijke behandeling voor alle burgers door de politie. Door middel van crowdfunding wil dit initiatief een app ontwikkelen waar melding gemaakt kan worden van onterechte politiecontroles. Op dit moment is hier geen inzicht in en ControleAltDelete wil dit probleem onder de aandacht brengen en aanpakken door het creëren van een kennisdossier over etnisch profileren.

Ben Klaver over ControleAltDelete: “Goed punt, zinnig initiatief!”

Jair Schalkwijk, één van de organisatoren, werkte ook mee aan de documentaire *Zwart als Roet* (Sunny Bergman) waar we opnieuw niet ontkomen aan de ‘mark of the plural’ en het ‘wit privilege’. Het experiment in de documentaire bestaat uit 3 jongeren, een blanke jongen, een donkere jongen en een jongen met Noord-Afrikaanse achtergrond, die in een park een fietsslot openbreken. Ze zijn exact hetzelfde gekleed en hebben hetzelfde postuur. De reacties van mensen geven blijk van een diepgewortelde vooroordelen. Omstanders laten de blanke jongen ongestoord zijn gang gaan, terwijl de politie wordt gebeld als zij de donkere en Noord-Afrikaanse jongeren observeren. Sterker nog, mensen gaven aan bang te zijn een gewelddadige reactie te krijgen wanneer zij de Noord-Afrikaanse jongen aan zouden spreken, terwijl de blanke jongen zelf hulp aangeboden krijgt bij het openbreken van de fiets. Dit filmfragment legt pijnlijk bloot hoe men vervalt in hardnekkige stereotypering en discriminatie.

Hoe stellen we onze beeldvorming scherp?

Wie is verantwoordelijk voor het creëren van stereotype beelden? Welke verantwoordelijkheid spelen media hierin? Of dragen we die verantwoordelijkheid niet zelf? Wie kan en zou stereotypen positief (moeten) veranderen? Wat kunnen we zelf doen om polariseerde discussies gefundeerd en constructief met elkaar voeren en hoe blijven daarbij bewust van onze eigen beeldvorming? Hoe doe je dat? Door juist het ‘grijze midden’ aan het woord te laten of de strijd tegen stereotypering actief aan te gaan middels gebruik van (social) media en campagnes? Is grijs universeel toepasbaar? Kan je over bepaalde onderwerpen, zoals racisme, wel genuanceerd denken? Is dit niet een zwart-wit kwestie? Wat is representatief, en voor wie? Wie zijn de social media? En zijn we ons wel bewust van de stereotypen waarin we denken? Kortom, hoe om te gaan met ‘onze filter’?

Deze vragen komen naar boven tijdens het aansluitende discussie. De rol die stereotypen hebben binnen de media en maatschappelijke debatten heeft voor ieder individu een andere betekenis. Emiel Martens benadrukt dat stereotypen niet worden gecreëerd door de media maar door de bredere samenleving waarin deze media circuleren. Dare to be Grey observeert dat voornamelijk op social media platforms het debat ruwer wordt en dat deze ontwikkelingen polarisatie in de hand werkt. Hoe kan men dit proces ontkrachten en dialoog gebaseerd op gelijkheid stimuleren? Elk initiatief dat deze avond aanwezig was heeft zijn eigen strategie gekozen om stereotypering te bestrijden; ofwel door het ‘grijze midden’ een platform te geven, ofwel om het op te nemen voor degene die worden gediscrimineerd. De sprekers hebben ons kennis laten maken met hun projecten en initiatieven, die verbindingen creëren door gedachtewisselingen en dialogen initiëren die stereotypen ontkrachten. Er schuilt een enorme kracht in het bewustmaken van mensen via open dialogen die ruimte geven aan een divers scala aan ervaringen en meningen.

Ben Klaver: “Het gaat om de verbinding, we moeten met elkaar blijven praten”

Geïnteresseerd in meer?

Leer meer over Dare To Be Grey ([link](#))

Bezoek Heilige Rotterdamse Boontjes ([link](#))

Support ControleAltDelete ([link](#))

Kom naar de premiere *Welcome to the Smiling Coast* van Emiel Martens op vrijdag 24 juni bij PLLEK ([link](#))

De volledige documentaire *Zwart als Roet* van Sunny Bergman bekijk je [hier](#)

Want more? Join SID now!

*More information: <http://www.free-syria-foundation.org/home.html>, <http://www.lccsyria.org/en/>, <http://sidnl.org/sid-blog/>, <http://thedayafter-sy.org/>

Join SID NL and become part of a debate-driven network of experts and professionals in the field of international development. As a member, you can attend our monthly discussions for free!